

1585 *statim efficere queant, ne adversariis aures præbeant, quos perperam de se sensuros pernoscant; oppida, civitates, arcesque communiant, militum præsiidiis adversus insidias, ac machinas firment.* Exinde complura de disciplinæ militaris ratione, de militum conditionibus afferebant, qui non gregarii, atque lucri cupiditate stipendia merentes, at Dei Optimi Maximi metu, atque in patriam pietate ducti arma induant, nemini injuriam aut damna inferant; Catholicos demum omnes hujusce foederis socios (quod *sanctissimum* vocabant) rogare, morum vitæque sanctitate, sacramentorum usu sibi Divinum numen conciliarent, assiduis precibus, solemnibus supplicationibus divinam opem implorarent: persancte polliceri, tantæ rei nulla in parte defuturos, neque arma deposituros, donec velea omnia, ob quæ societatem inierant, obtinerent, vel, pro Dei gloria, patriæque amore spiritu effuso, cuncti eodem sepulchro conderentur. Hoc initium Gallici foederis fuit, quod, licet inducto religionis velo, speciosum ac plausibile videretur; tamen multa eo ac gravissima contegebantur; satisque apparebat, non absque externorum Principum auxilio atque impulsu adeo sese extollere foederatos potuisse: quod sane brevi inspicere haud difficile fuit, iis cupiditaribus erumpentibus, qui religionis colore illiti tantum apud plebem potuere, ut insitum in suos Reges amorem ac pietatem prorsus evellerent.

*Andrea
Naraultii
Messii,
Gallici
oratoris, ad
Venetos
oratio.*

Hi motus in Gallia exorti magnarum rerum initia non modo in eo regno, sed in tota republica christiana portendere videbantur: divulsæ potentissimi regni vires, nervi debilitati, fractus vigor; Hispani semper æmuli, ad potentiam in immensum augendam erecti. Henricus neque bellica fortitudine, neque consilio satis validus, atque in tanta rerum omnium jactatione domesticis externisque præsiidiis parum fultus, amicorum auxilia ad illud incendium extinguendum exposcebat. Andreæ Naraultium Messium, oratorem, de singulis Venetos docere, atque ad opem labentibus rebus ferendam incitare præcepit. Is gravi admodum oratione usus est, qua & Galliæ statum, & Henrici consilia exposuit, acriterque in Hispanos est invecus. *Pro pernegatis Belgio auxiliis optime scilicet ab Hispaniarum Rege Henrico repensum, ut ei subje-*
ctos